

PAVE FRANS

Tale til domstolen Den romerske rota ved åpningen av rettsåret [2020]*

*Herr dekan,
ærede auditørprelater,
kjære embetsmenn ved Den romerske rota!*

Jeg er glad for i dag å kunne møte dere i anledning åpningen av det nye rettsår ved denne domstol. Jeg takker varmt hans eksellense dekanen for de noble ord som han rettet til meg, og for de klokt formulerte metodologiske forslag.

Jeg vil gjerne få minne om katekesen som ble gitt under generalaudiensen onsdag 13. november 2019 samtidig som jeg i dag gir dere ytterligere en refleksjon over den primære rolle til ekteparet Akvilas og Priskilla som forbilde for det ekteskapelige liv. I virkeligheten må Kirken for å følge Jesus operere i overensstemmelse med tre vilkår, holdt opp av den guddommelige mester: *reising, hurtighet og avgjørelse*.¹ Kirken er ved sin natur i bevegelse, uten å hvile i fred og ro i hennes hjemlige omgivelser, den er åpen mot de vide horisonter. Kirken er satt til å bringe Evangeliet ut på gatene og for å nå den menneskelige og eksistensielle periferi. Om dette minner det nytestamentlige ektepar Akvilas og Priskilla oss.

Den Hellige Ånd har villet plassere dette vidunderlige eksempel på et *omreisende* ektepar ved siden av apostelen [Paulus]: faktisk – enten det er i Apostlenes gjerninger eller i Paulus' beskrivelse – stanset de aldri opp, men er alltid i kontinuerlig bevegelse. Og vi må spørre oss hvorfor dette forbilde på reisende ektefolk i Kirkens pastorale virke aldri har fått gi en særlig identitet til de evangeliserende ektefolk gjennom mange århundrer. Det er dette som våre menigheter ville hatt bruk for, fremfor alt i de urbane strøk der sognepresten og hans geistlige medarbeidere aldri vil kunne ha tid og kraft til å nå de troende som, selv om de nok kaller seg kristne, forblir borte fra den hyppige bruk av sakramentene og uten eller nesten uten kjennskap til Kristus.

Så forbauser det nok, på så mange århundrers avstand, det *moderne bilde* av disse hellige ektefolk i bevegelse, for at Kristus må bli kjent: De evangeliserte ved å være pasjonens mestre for Herren og for Evangeliet, en hjertets pasjon som går over i konkrete gester i form av nærhet, av det å stå side om side med brødre og søstre med større behov, av vennlig mottagelse og av omsorg.

I *innledningen* [proemio] til reformen av ekteskapsprosessen insisterte jeg på to perler: nærhet og gratisitet. Vi må ikke glemme dette. Den hellige Paulus fant i disse ektefolk måten å være *nær* dem som er langt borte, og han elsket dem da han levde sammen med dem i mer enn et år i Korint, for ektefolkene var læremestre i *gratisitet*. Mange ganger føler jeg frykt for Guds dom som vi skal møte på disse to felt. Når det skal dømmes, har jeg vært *nær* folkenes hjerter? Når det skal dømmes, har jeg åpnet hjertet for *gratisitet*, eller har jeg vært opptatt av kommersielle interesser? Guds dom vil bli svært hard i dette.

* 25. januar 2020. – Italiensk originaltekst: AAS 112 (2020) 163-167: [Allocutio II] Ad Tribunal Rotae Romanae in inauguratione Anni Iudicialis. – [Holdt lørdag 25. januar 2020 i *Sala Clementina*] – Norsk oversettelse: Mgr. dr. iur.can. Torbjørn Olsen.

¹ Jf. *Angelus*, 30. juni 2019.

De kristne ektefolk skulle lære av Akvilas og Priskilla hvordan få Kristi kjærlighet og komme nær de familier som ofte er avskåret fra troens lys, ikke som følge av deres subjektive skyld, men fordi de er havnet i ytterkanten av vårt pastorale virke, pastoral elitevirksomhet som glemmer folket.

Så skulle jeg ønske at denne tale ikke bare ender opp i en symfoni av ord, men driver – på den ene side – hyrdene, biskopene, sogneprestene til å søke det å elske ektepar, slik apostelen Paulus gjorde, likesom ydmyke misjonærer åpne for å oppsøke de torg og de hus i våre storbyer der Evangeliets lys og Jesu røst ikke når og gjennomtrenger. Og – på den andre side – kristne ektepar som har våget det å ryste av seg søvnen, slik Akvilas og Priskilla gjorde, som er i stand til å være handlende, ikke (vil vi si) på autonom måte, men sikkert ladet med mot, like til punktet for å vekke opp fra sløvheten og fra søvnen de hyrder som kanskje er for lukket eller blokkert av filosofien i de perfekte små sirkler. Herren har kommet for å oppsøke synderne, ikke de perfekte.

Den hellige Paul VI bemerket i encyklikaen *Ecclesiam suam*: «Det er nødvendig, ennå før vi taler, å lytte til menneskets røst, eller snarere til dets hjerte, for at vi så kan forstå det, og så langt det er mulig, respektere det og hvor det er fortjent, støtte det».² Å lytte til menneskets hjerte.

Det handler om – slik jeg minnet de italienske biskoper om – «å lytte til hjorden, [...] å stille seg sammen med folket, å ha oppmerksomhet for å lære språket, for å nærme seg enhver med kjærlighet, samtidig som man støtter menneskene midt i nattemørket ut ra deres ensomhet, bekymringer, fallitt».³

Vi må være oss bevisst at det ikke er hyrdene som, med deres menneskelige ingeniørkunst – selv om det måtte være i god tro – konstruerer de hellige kristne ektepar; de er et verk av Den Hellige Ånd som er misjonens hovedperson, alltid, og som alt er til stede i våre territorielle fellesskap. Det tilkommer oss hyrder å opplyse dem, å gi dem synlighet, og derved å gjøre dem til kilder med ny mulighet i det å leve ut det kristne ekteskap; og også å vokte dem for at de ikke skal falle ned i ideologier. Disse par som Ånden åpenbart fortsetter å beånd, må være beredt «til å gå ut fra seg selv, til å åpne seg for andre, til å leve ut nærheten, en stil preget av liv i fellesskap, som omformer enhver mellommenneskelig relasjon til en opplevelse av brorskap».⁴ Vi tenker på det pastorale arbeid i det ekteskapsforberedende og i det ekteskapsoppfølgende katekumenat: det er disse par som må gjøre det og skride fremover.

Det er nødvendig å våke over at de ikke faller ned i partikularismens fare ved å velge å leve i selvvalgte grupper; tvert om, det er nødvendig «å åpne seg for frelsens universalitet».⁵ I virkeligheten, dersom vi er takknemlige overfor Gud for tilstedeværelsen i Kirken av bevegelser og sammenslutninger som ikke forsømmer formasjonen av kristne ektefolk, må man dertil med styrke hevde at menigheten er i seg selv kirkeklassen for forkynnelse og for vitnesbyrd; for det er i denne territorielle kontekst at verdige kristne ektepar alt lever det å være lys. Slik kan de være aktive vitner om den ekteskapelige og familiære skjønnhet og kjærlighet.⁶

Menighetenes apostoliske virksomhet er altså denne når man i Kirken er opplyst ved nærværet av ektefolk, som de i Det nye testamente som er beskrevet hos Paulus og Lukas, at man aldri stanser, alltid er i bevegelse, klart med barn, ut fra det som de orientalske kirkers ikonografi har bragt til oss. Derfor må hyrdene la seg opplyse av Ånden også i dag, for at denne

² Nr. 90.

³ Tale til C.E.I.s generalforsamling, 19. mai 2014.

⁴ Katekese 16. oktober 2019.

⁵ *Ibid.*

⁶ Jf. den postsynodale apostoliske formaning *Amoris laetitia*, 126-130.

frelsesforkynnelse kan skje fra parenes side som ofte alt står klar, men som *ikke er kalt*. De finnes.

Ja, Kirken har i dag behov for ektefolk *i bevegelse*, og da i verden; ideelt startet dette dog ved Kirkens røtter i de fire første århundrer, og følgelig i katakombene, slik den hellige Paul VI fikk det frem ved avslutningen av konsilet ved å begi seg til Domitillas katakomber. I disse katakomber, som den hellige far fremhevet, «der grunnfestet kristendommen sine røtter i fattigdommen, i ostrakismen [utstøtningen] fra makthavernes plass, i lidelsen ved urettferdige og blodige forfølgelser; der ble Kirken avkledd all menneskelig makt, den ble fattig, den ble ydmyk, den ble gudfryktig, den ble undertrykt, den ble heltmodig. Der hadde hun – slik Åndens primat taler Evangeliet til oss – sin dunkelhet, nærmest mysteriøs, men ubeseirede hevdelse, sitt uforlignelige vitnesbyrd, sitt martyrium».⁷

Dersom Ånden ikke blir påkalt og følgelig forblir ukjent og fraværende⁸ i våre partikularkirkers kontekst, kommer vi til å stanse denne kraft som gir de kristne ektepar evangeliseringens ånd og kraft. Ganske konkret: levende menigheter, som juridiske-frelsesbringende territorier, for det handler om «hus mellom hus», familie blant familier;⁹ Kirken – nemlig sognekirken – fattig for de fattige; lenket til ektefolk, entusiastiske og elskende ved deres tro på Den oppstandne, i stand til en ny revolusjon ut fra kjærlighetens ømhet, som hos Akvilas og Priskilla, aldri tilfreds med eller innelukket i seg selv.

Man kunne tenkt seg at disse hellige ektefolk i Den nye testamente ikke hadde tid til å vise tretthet. Det er faktisk slik de er beskrevet hos Paulus og Lukas for hvem de var ledsagere, nærmest ufrakommelige, særlig fordi de ikke var kalt av Paulus, men ansporet av Jesu Ånd. Det er her som verdigheten er grunnlagt, deres apostoliske verdighet som kristne ektefolk. Det er Ånden som har vakt dem. La oss tenke på når misjonæren ankommer et sted: Der er alt Den Hellige Ånd som venter på ham. Ja, ganske klart, det etterlater forundring faktumet med den lange stillhet, gjennom de passerte århundrer, hva angår disse hellige figurer fra den eldste Kirke.

Jeg innbyr og oppmuntrer brødrene, biskopene og alle hyrdene til å peke på disse hellige ektefolk fra den eldste Kirke som trofaste og lysende ledsagere av hyrdene den gang; som støtte kan de i dag f.eks. som kristne ektefolk, unge og gamle, gjøre det kristne ekteskap alltid fruktbart på barn i Kristus. Vi må være overbevist om, og jeg vil gjerne si sikre på, at i Kirken er slike ektepar alt en gave fra Gud og ikke en følge av vår fortjeneste, ved det forhold at de er frukten av Åndens virke, den som aldri forlater Kirken. Heller forventer Ånden seg gløden fra hyrdenes side, for at ikke det lys skal bli slukket som disse par brer ut til verdens ender.¹⁰

Så la det derfor være så at Ånden virker fornyende, ikke for å avfinne seg med å være en Kirke av noen få, nesten som å sette pris på å forbli alene og isolert, avsondret fra muligheten for ekteparene i Det nye testamente, til å mangfoldiggjøre seg i ydmykhet og lydighet mot Ånden. Ånden som opplyser og gir mulighet til at vår menneskelige aktivitet og vår egne fattigdom kan oppnå frelse; den er i stand til å gjøre all vår aktivitet frelsesbringende; det skjer i overbevisning om at Kirken ikke vokser ved proselyttisme, men ved tiltrekning – det tiltrekkende vitnesbyrd fra disse mennesker –, noe som alltid og over alt forsterkes ved vitnesbyrdets fasthet.

Om Akvilas og Priskilla vet vi ikke at de døde som martyrer, men sikkert er det at de for våre ektefolk i dag er tegn på martyriet, i det minste åndelig, nemlig vitner i stand til å være

⁷ *Homilie*, 12. september 1965.

⁸ Jf. *homilie i St. Marta*, 9. mai 2016.

⁹ Jf. *homilie i Albano*, 21. september 2019.

¹⁰ Jf. *Gaudium et spes*, 4-10.

surdeig som går opp i melet, til å være surdeig i deigen, som dør ved å bli til deigen.¹¹ Dette er mulig i dag, over alt.

Kjære dommere ved Den romerske rota, det *troens mørke* eller den *troens ørken* som deres avgjørelser – for å ta utgangspunkt fra en tjueårsperiode bakover – har gjort kjent som mulig kausal omstendighet for konsensnullitet, viser for meg, likesom alt for min forgjenger Benedikt XVI,¹² grunnlaget for en seriøs og tung innbydelse til Kirkens barn i den epoke som vi lever i, der alle og enhver er kalt til å holde frem for fremtiden den kristne families skjønnhet.

Kirken har behov for *ubicunque terrarum* [over alt på jorden] ektepar som Akvilas og Priskilla, som kan tale og leve med dåpens *autoritet* som «ikke består i å kommandere og gjøre seg merkbar, men i å være konsistent, ved å være vitner og ved dette å være ledsagere under vandring på Herrens vei».¹³

Jeg sier takk til Herren for at han ennå i dag gir mot og lys til Kirkens barn for å vende seg til troens begynnelse og for å vende tilbake til ektefolkene Akvilas og Priskillas pasjon, de som bør være gjenkjennelige i hvert ekteskap der ektevigselen er feiret i Kristus Jesus.

¹¹ Jf. tale til forbundet av katolske familier i Europa, 1. juni 2017.

¹² Jf. taler til Den romerske rota 23. januar 2015 og 22. januar 2016; 22. januar 2011; jf. art. 14 i *prosederingsformen* [Ratio procedendi] i *Motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus*.

¹³ *Homilie, St. Marta*, 14. januar 2020.